

Talepapir ved foretræde for Folketingets kulturudvalg den 10. februar 2010 med henblik på kvalificering af lovforslag om ændring af bygningsfredningsloven.

Jeg skal starte med at takke Kulturudvalget for dette foretræde.

Mit navn er Birthe Luel. Ved siden af mig har jeg Gitte Spies. Vi kommer fra Bygnings Frednings Foreningen, BYFO, der repræsenterer næsten 3/4 af alle private ejere af fredede bygninger i Danmark – byhuse, landhuse, vind- og vandmøller, landbrug og herregårde, haver og parker.

Foreningens formål er at skaffe ejerne sådanne juridiske og økonomiske forhold, at de er i stand til at leve op til det ansvar, de har erkendt at have som forvaltere af den allermest umistelige del af vores byggede kulturarv.

Og jeg skal gøre opmærksom på, at man i vort hørings svar til udkast til lovforslag om ændring af bygningsfredningsloven kan læse, hvilke væsentlige problemstillinger, vi mener, Folketingets kulturudvalg bør se nærmere på.

Ved dette foretræde koncentrerer vi os om 2 af lovforslagets allermest presserende problemstillinger, hvad angår de fredede bygninger og ejernes muligheder for at forvalte deres ansvar vedrørende disse:

Det ene er, at

1. en fredningsgennemgang kan betyde **affredning** af en meget stor del af vore fredede bygninger – afhængigt af, hvor "snittet" lægges.

Det andet er, at

2. der de senere år har været en tiltagende holdning til, at de fredede bygninger, som vi ynder at omtale som vores fælles umistelige kulturarv, kun er **fælles**, når den skal forvaltes og administreres, men **ikke når der skal betales** for de stærkt fordyrende løsninger, opretholdelsen af kulturarven fordrer.

Hvis vi først ser på den planlagte **fredningsgennemgang**:

Så finder vi, at en gennemgang af de fredede bygninger med udarbejdelse af fredningsbeskrivelser principielt er et godt værktøj

- til at skabe overblik over de fredede bygninger og deres fredningsværdier
- til formidling af bygningerne overfor ejerne og dermed beskyttelse af de bærende fredningsværdier, og de vil måske også i nogen grad kunne
- fremme sagsbehandlingen og sagsbehandlingstiden, fordi denne del af processen ved en byggesagsbehandling så allerede er foretaget.
- i bestræbelserne på at genoprette tabte eller svækkede fredningsværdier

- men der er en alvorlig risiko forbundet med den planlagte fredningsgennemgang for er motivet, at fredningsgennemgangen samtidig skal legitimere affredning af bygninger med svækkede eller tabte fredningsværdier, er der risiko for, at Danmark i fremtiden vil miste en stor del af sine fredede bygninger. Og dem har vi i forvejen ikke for mange af. Hvis vi skal sammenligne os med de lande, vi plejer at måle os med, ser man: I Holland har man f.eks. 60.000 fredede bygninger, hvoraf bare de 20.000 ligger i Amsterdam, og i England har man omtrent 380.000.

Vi mener at denne bekymring er berettiget, fordi vi ved, at op mod **90% af vores fredede bygninger er tidligere B-fredninger** – dvs. over ca. 8000 bygninger (se fredningslisten af 1978).

En B-fredning blev indtil 1980 betragtet som en fredning af den udvendige del af den fredede bygning. Det betyder, at disse bygninger kan være ombygget flere gange og på den måde have svækkede fredningsværdier, der vil kræve genopretning. Det er især denne del af bygningerne, der er truet af affredning, for disse genopretninger er ressourcekrævende, både hvad angår behov for direkte økonomi, og hvad angår mandskabsressourcer fra Kulturarvsstyrelsen.

Det nemmeste og billigste er helt klart at affrede dem. Problemet er så løst for staten og overladt til kommunerne, der opfordres til at udpege bygningerne som bevaringsværdige og udarbejde bevarende lokalplaner. Erfaringer viser imidlertid, at bygningerne herefter ikke længere med sikkerhed er beskyttet udvendigt og jo helt sikkert ikke indvendigt. Kun fredningsinstrumentet beskytter bygningerne effektivt.

Løsning:

Vi henstiller derfor til, at der i forbindelse med § 8a tilføjes en passus om indførelse af et **gradueret fredningssystem**, der i forbindelse med en fredningsgennemgang vil

- kunne medvirke til at begrænse antallet af affredninger. Frem for at affrede en bygning gives den en karakter udvendigt og en karakter indvendigt. En bygning med f.eks. indvendigt svækkede fredningsværdier klassificeres lavt og kan efterhånden, som den ved hjælp af en handlingsplan genoprettes, rykke op i en højere kategori. Denne proces kan sagtens tage mange år, men Kulturarven er reddet.

Et gradueret fredningssystem har også andre fordele, som kan læses i vort høringssvar.

Så er der det andet problem - der skal flere **økonomiske ressourcer til området:**

Både til ejerne og til sagsbehandlingen:

Hvad angår støtte til ejerne

finder jeg det tankevækkende, at vi igen og igen har påpeget, at de økonomiske støttemidler, der er tilført bygningerne fra samfundets side, direkte som indirekte, ikke siden 1984 er steget og derfor reelt er halveret:

- Det beløb, der er tilført de 9000 bygninger fra samfundets side i **direkte støtte** er ikke steget siden 1984. Bortset fra en ekstra bevilling på 6 mio. kr. i tre år. Beløbet har ligget på ca. 30 mio. kr. siden 1984.
- Skatteværdien af **fradragsordningen forfald-pr-år** er mere end halveret, i det angivne tidsrum grundet flere finanspolitiske tiltag. Fra 1984 er værdien faldet fra op til 70% til 25% i 2019.
- **Grundsskyldsskattefritagelsen** og **dækningsafgiftsfritagelsen** har ikke væsentlig værdi for andre bygninger, end de der er beliggende i København og andre større byer med høj grundskyld.

Kort sagt. De fredede bygninger beliggende i landdistrikterne og udenfor de større byer får fremover kun lige dækket momsen på deres bygningsvedligeholdelse over forfald-pr-år ordningen.

Vi kan konstatere

at den byggede kulturarv har tabt kampen om pengene! Det er i stigende omfang ejerne, der betaler for opretholdelsen af den fælles byggede kulturarv. Det er ikke rimeligt! Der må skaffes flere midler!

Og for ejerne af fredede ejerlejligheder er misforholdet helt klart.

Ejere, der bebor egen fredet ejerlejlighed, har ikke fradrag for deres istandsættelsesudgifter, sådan som alle andre ejere af fredede bygninger har. Udlejes den pågældende lejlighed, eller anvendes den til erhverv, kan forfald-pr-år fradraget imidlertid godt anvendes. Der er tale om et misforhold, der helt savner logisk begrundelse.

Hvad angår støtte til flere ressourcer til sagsbehandling

er der behov for, at den lovbefalede sagsbehandling styrkes mandskabsmæssigt for at sikre en hurtig og effektiv sagsbehandling og sikre professionel ekspertise.

Mange af vore ejere har i mange år klaget over og klager fortsat over en

- alt for lang sagsbehandlingstid – der ventes i op mod et år på byggesagstilladelser
- en bureaukratisk sagsbehandling,

hvilket af og til medfører, at ejerne opgiver at ansøge om byggetilladelser.

Kulturarvsstyrelsen undskylder til gengæld den lange og bureaukratiske sagsbehandlingstid med modtagelse af for dårlige ansøgninger.

Løsning

Vi mener at løsningen er

- at sagsbehandlingsområdet har førsteprioritet, og at det tilføres flere ressourcer
- at området tilføres en særskilt pulje til betaling af arkitekthjælp til ejerne til formulering af korrekte ansøgninger, herunder oprettelse af en hotline i Kulturarvsstyrelsen, der kan servicere ejere i at formulere korrekte ansøgninger.